

שורות על גנסין

(לצאת כתביו ע"י "ספרית פועלים")

השיר על-פה, ובאותם שדות-ערבה של האחוזה החרסונית שנקלצתי שמה בימים ההם, היה לי כמגע נפש קרובה. עתה, כשבא אל ביתי ואנחנו ישבנו על כוס תה ובחדר היו דולקים גרות השבת ודבר לא הפריע את פגישת החברים הראשונה, דבקה נפשי בו, ואף-על-פי שבחוברת הס' פורים הראשונה שלו, שיצאה בימים ההם היה משהו זר לי בסגנון ובתוכן, חזקה בי, עם הפגישה, ההרגשה שמשורר לפני. הוא עצמו היה לי מילודיה עצורה, ויור-תר משהביע במלים וממה שאפשר להביע במלים, היה מורגש בעצם הופעתו לכל מי שקרב אליו.

מאז עברו ימים רבים. לאחר שנים אחדות של פרישות ושתיקה, הגיש לנו את ספורו הראשון, בירחון "הזמן". והנה נדמה לנו, כי שירה זו ניחשנו בו, ולה צפוינו. "הצדה" השכיח מיד את "צללי החיים", ואפילו את השירים הליריים. היה זה משהו חדש כולו, ומשהו שכולו שלו. איך קפץ בבת אחת מן האפרורית של ספוריו הראשונים לעולם צבעוני וזמרני זה, שהכל התנועע בו לפי צו אשף, והי דמויות והמראות צמחו בו כמו מאליהן — בלי נטל בטוי, בלי אותו כובד של דברים שבכתב, שמשך אז למטה גם את בעלי-היכולת — חוץ ממעטים-מעטים.

גנסין כבש את גיגונו. פרק את הכובד והדברים נעשו שמחים — קלחו כפלגים מאירים, פלגי רגנה. נדודי היצירה תמו. אי אפשר היה שגנסין יראה מעתה אחרת, יכתוב מעתה אחרת. עם התגלות עצמו, נתגלה העולם עד אפסי אפקיו. המילודיה היתה מהות העולם ולצליליה התחיל דו-שיח זה — של הפייטן עם עצמו, של הפייטן עם אלהים. משהו דומה לזה — כל כמה שהשפעת השירה הסקנדינווית ניכרת — לא מצאנו בשום משורר אחר. יחד עם מתק המגע עם חמדת העולם והתרפ קותו עליו, כאבה צרבת ההכרה, ואף היא ריגנה — אש מלטפת ומרגנת, שמש ותהומות יחד.

ככה שחרר את עצמו בבת אחת, ובלי לגלגל בסממני רומנטיקה, הקשיב לעולם, הקשיב לנפשו, והפך את כאבו השורף לגינה ממושכת.

בכל הפרוזה המאוחרת הזאת, שהלכה הלוך ועמוק, הלוך והתגבר על עצמה, גי כר המאבק בין הפרוזאיקן ובין המשורר הלירי. מן "הצדה" ואילך ניכר היה שיש לנו כאן עסק עם פייטן, שפרש מן הח' רוזים משום שלא ויתר על "ההויה הסור' רדת", משום שנשא בלבו יותר מדי אי-רוניה אוכלת ולא-אמון ופצע-מות גסת-רים. המעבר משירה מוחרזת לפרוזה, לפרוזה מסוג נעלה זה של גנסין, מעיר תמיד על בגרות מוקדמת. השירה הלירית הטהורה, עם כל העמקות שבה, היא הבעת התום, הבלבוב, ההתמכרות להרמוני, והי פרוזה של גנסין קרעה, נקבה, רמוזה על ההתמוטטות, שהלב מועד לה.

זה היה מה שהשאר אחריו הסער הלי-לי בפני הסתיו: חרדה ושמש, חרדה ושמש...

כשנכנס אלי, לפני שנים רבות, בפעם הראשונה, היו חופטים עוד על שנינו אותם ערפלי-הנוער החמים, הסוככים עלינו מפי עירום הדברים האחרון. זה היה פרק-הזמן הקצר, כשגם הוא היה עדיין שונה בשירים, והחשבון טרם היה ברור, וגם הגוף עמד עדיין בבלבוב. כמה מואר נראה לי בחור גבוה זה, שנשא עמו קסמים נסתרים והלב דבק בו מיד לאהבה, שעצם ביקורו אצלי היה לי מאורע של חג.

זה היה בחורשה — באותה חורשה של ראשית המאה, כשהיה הכל עוד רופף מסביב ושרוי בצל מתיקות וחרדה. בערב שבת, עם אודם השקיעה, נכנס אלי עם גליון "הצופה", שבו נדפס אחד משירי הראשונים — "בראשית הסתו". השיר, מצא, כנראה, הר בלבבו, ועל שני חרוזים שלו היה חוזר פעם בפעם. לאחר זמן, כשקראתי את פסוקיו על חגור, ש"היה רומס על העלים הנושרים בפראות של חרדה ובקדחת של אנרגיה פורצת" — הי בינותי את התפעלותו מאותה שירה סתו וית היה בו בעצמו עדיין מנשיבת הסתיו הרעננה, ומי שראה אותו בימים ההם הרגיש "בפראות של חרדה" זו של האדם והמשורר, אשר כוחותיו שמורים עמו. ענין דבקו ב"בחור חיור ורם" זה, שהאציל איזה אור ואיזו דממת-חידות על סביביו.

הורגשה תיכף מציאותו של משורר בקרב בתך. הוא לא הרבה לדבר, אבל ישותו מילאה את כל החדר, ועיניו, עיני האפר הנבוגות, ביחד עם גרות השבת הדולקים, עשו את הרגעים ההם חרישים וחוגגים כאחד. התגלות האדם קדמה להתגלות המ' שורר. אי אפשר היה שלא להרגיש מיד ביחידותו. מבטו היה גוקב, אבל החליק ועבר הלאה. הכל בו היה נושם התאפקות ואצילות. כמה היה שונה מאלה, שנת-קלתי אז בהם במטרופולין זו של ספרות ישראל החדשה — מאלה, שהרעב ללחם והרעב להצלחה נטל מחצית מזיו פניהם! הוא התלבט, ואיש לא ראה. הוא כבר אז הדביק את אזנו אל הסלע, והקשיב וציפה. הוא לא היה דומה כלל אלינו, הפולטים שבעתים משהם חיים. הוא הרבה לחיות בימיו המעטים. התבונן הרבה וספג הרבה, וירד ועלה ושוב ירד ושוב עלה, עד שטבל את עטו ואמר להביע. וגם אז — אימת ההבעה היתה עליו, כאשר תהיה על כל משורר אמיתי, כאשר תהיה על כל נפש יפה, הנושאת את חרדת העולם ואת חרדת היצירה בקרבה.

הזכרונות הראשונים קשורים בשירים אחדים, בגסיונות של ליריקה. זוכר אני שירת הסירנדה שלו, המתחילה בתרוזים התמימים והנוגנים:

שלום ערבים לך, יפתי!
סני שפת הנחל באתי...

שירת לילה ובדידות, שנדפסה ב"הדור", שערות מעטים בטרם שנתפרסם בו שירי הראשון. זה היה שיר רפה למדי, אבל מתוכו היתה מגנת בכל זאת נפש צעיר-דה ברוכת-יגון וכבדת-חלומות. ידעתי את